

ISLAM och idealism

Islam och idealism¹

Vi tillfrågas ofta: ”Var finns den Islam ni muslimer talar om?” När tillämpades den någonsin i sin sanna form i praktiken? Ni trötnar aldrig på att säga att Islam är ett fantastiskt idealsystem, men har det någonsin existerat i verkligheten? När ni tillfrågas om dess praktiska tillämpning kan ni bara hänvisa till en kort period som sträckte sig över Profetens och de tre första kalifernas tid - eller snarare de två första kalifernas. Ni säger alltid att i synnerhet *Omar Ibn al - Khattab* var förkroppsligandet av allt som Islam står för; ni målar honom i de mest lysande färger, men när vi gör efterforskningar om de livsvillkor som rådde under hans regim hittar vi inget annat än «lager på lager av mörker» - feodalism, ojämlikhet, tyranni, reaktion och efterblivenhet. Ni hävdar att Islam ger folket rätt att avsätta den styrande om denne misslyckas med att fullgöra sina förpliktelser, men när, utom under det första kalifatet, fick människorna någonsin välja sin härskare, och än mindre avsätta honom? Ni säger också att Islam har ett mycket rättvist ekonomiskt system med en jämn fördelning av förmögenheten, men när, ens under det tidiga kalifatet, var skillnaderna mellan människorna utjämnade? Ni talar om för oss att Islam ålägger staten att förse alla medborgare med arbete, men hur förklarar ni alla dessa miljontals arbetslösa som ibland har levt på tiggeri eller på annat sätt varit dömda till livslångt armod och fattigdom? Ni talar också om kvinnans rättigheter i Islam, men har hon någonsin i verkligheten åtnjutit dessa rättigheter? Är det inte ett faktum att hon aldrig kunnat utnyttja dem, på grund av de ogynnsamma socioekonomiska förhållandena? Ni talar om människans andliga upphöjelse, hennes gudsfruktan och, som en konsekvens av denna, upprättandet av relationer mellan människor och mellan de styrande och folket baserade på samarbete, rättvisa och rättfärdighet. Men när, utom under en jämförelsevis kort period, kunde en andlig upphöjelse någonsin bevitnas? Lades det någonsin någon kontroll på de styrande för att hindra dem från att åsidosätta de fattigas rättigheter eller göra dem till föremål för orättvisa och grymhet? Hindrade Islam dem från att trampa på folkets frihet och från att låta det utsättas för vanheder och förödmjukelse? I själva verket talar ni om ett drömland som inte existerar i sinnevärlden, och den korta period som ni är så förtjusta i bevisar ingenting utom det faktum att det fanns vissa extraordinära personligheter vilka utförde stordåd som andra aldrig kan hoppas göra. Denna period var ett undantag som aldrig mer upprepades, inte heller är det sannolikt att det kommer att bevitnas igen.

Detta är vad kommunisterna och deras likar hävdar. Många muslimer befinner tyvärr också vara offer för denna propaganda, eftersom de inte vet någonting om den islamiska historien utom vad de lärt sig av sina imperialistherrar.

¹ «idealism» är ett mycket populärt ord i oriemen där det används för att beskriva ett system som i sig självt omfattar allt det bästa. Utifrån detta måste det stå klart att vi inte använder termen i den betydelsen när vi talar om Islam eftersom vi i denna bok behandlar den nedvärtning och det förtal om Islam som vi utsätts för. Vi använder termen med en mening den vanligtvis har i Väst. Enligt den västerländska tolkningen betyder «idealism» att sväva högt i idealens idévärld medan man lämnar människorna på jorden åt sitt öde med förnedring, hunger, armod och ojämlikhet. Praktiskt taget ingenting görs för att avskaffa alla dessa onda företeelser. Folket lämnas åt sig själva att digna under dessa bördor. Det är av denna anledning som européerna kom att hata ordet «idealism», naturligtvis med all rätt, eftersom den uppmanade folket att acceptera feodalisens helvete, att lida vedermödor och vanheder medan man talade till dem om filosofiska frågor som inte hade någon mening eller nytta för dem i deras dagliga liv. Torra och tomma som dessa abstrakta diskussioner var, var de också totalt renons på förnuft. Naturligtvis kan inte det mänskliga förståndet annat än avsky dessa härklyverier. De; är utifrån denna historiska bakgrund som européerna förlöjliga och hatar alla former av idealism. Angelägna att utnyttja situationen röje; kommunisterna sin egen okunnighet när de anklagar Islam för en liknande gagnlös och visionär idealism.

Innan vi går vidare skulle vi vilja understryka en grundläggande skillnad mellan ren idealism utan praktisk tillämpbarhet och den idealism som genom historien bevisat att den är fullt uppnåbar; som visat att den inte bara med framgång kan tillämpas i det praktiska livet utan också är fullt kapabel att styra samhällets kurs.

Då är frågan: Är Islam till själva sin natur ett utopiskt ideal som inte existerar någonstans och inte heller har kapacitet att låta sig genomföras i denna värld; är den uppbyggd av rent imaginära och falska element, eller är det ett praktiskt livsmönster som inte nödvändigtvis kan tillämpas i praktiken med samma framgång eller på exakt samma sätt under alla tidsperioder?

Det är uppenbarligen en mycket stor skillnad mellan dessa två former av idealism. Om Islam vore en ideologi av rent abstrakt karaktär, funnes det inte längre något hopp om att den skulle kunna tillämpas på de aktuella levnadsomständigheterna, hur stora förändringar de sociala levnadsvillkoren än kommer att genomgå i framtiden. Men om det är ett praktiskt levnadsmönster och det bara är de yttre levnadsvillkoren som hindrar den från att tillämpas i sin helhet, då är situationen helt annorlunda. I ett sådant fall finns alla möjligheter att det kan tillämpas i praktiken om och när de ogynnsamma levnadsomständigheterna ändras. Vilket av dessa två alternativ kan appliceras på Islam, det förra eller det senare?

Svaret är inte långt borta, saken är så klar att det knappast kan finnas två uppfattningar om den. Att Islam en gång i mänsklighetens historia tillämpats i sin helhet bevisar bortom allt tvivel att den är ett praktiskt livsmönster som mycket lätt kan praktiseras av människan. Det bevisar också att dess bas inte är imaginär eller falsk. Människan är den samma som hon alltid varit; den mänskliga naturen som sådan har inte undergått någon förvandling. Därför kan det som en gång hände hända om och om igen. Moderna framstegsmän säger att det inte kan hända igen och att den islamiska renässansen därför är en hopplös uppgift. Men får vi fråga dem om de menar att människan under Islams första tid hade uppnått en sådan höjdpunkt av moralisk perfektion att mänskligheten är oförmögen att någonsin nå upp till dessa höjder igen? Hur rättfärdigar de denna sin ståndpunkt utifrån sin egen uppfattning att mänskligheten ständigt gör framsteg och alltid går framåt? Frågan om varför ett sådant kalifat som det tidiga inte har förekommit i den senare historien utom en gång i början och, under extremt korta perioder, även senare då och då under den islamiska historien. Omar bin Abdul Aziz' regim, till exempel, kräver en noggrannare studie av problemet. Svaret är emellertid tydligt präntat på historiens sidor, antingen i form av lokala fenomen som bevitnats i den islamiska världen eller som en universell sanning uppenbarad i mänsklighetens levnadshistoria. Vi måste i detta avseende hänvisa till följande två fakta:

För det första: Det stora språng mänskligheten tog framåt med Islams hjälp, och den djupa avgrund från vars botten Islam lyfte upp mänskligheten till höjderna av moralisk förfining under det tidiga kalifatet, var ett fenomen som inte kan förklaras av vanliga fysiska lagar; det var snarare ett mirakel bland så många andra mirakel som Islam framkallade på denna jord. Men det gjordes möjligt först efter år av förberedelser genom moralisk nyorientering. Föredömen var dessa Islams stora hjältar vilka exemplifierade och förkroppsligade detta stora mirakel i sina egna personligheter och i hela sin livsstil.

Men Islam spred sig med en fantastisk hastighet över världen; en hastighet till vilken det inte finns någon motsvarighet i idéhistorien, varken under de tidiga eller senare perioderna. Det var helt enkelt ett av Islams mirakel och som är svårt att förklara med några materialistiska eller ekonomiska tolkningar av historien; sådana som kommunisterna och materialisterna har för vana att förklara mänsklighetens historia med. Denna Islams snabba spridning införlivade emellertid med Islams domäner många nationer som var långt ifrån införstådda med Islams verkliga anda, inte heller förstod de den verkliga betydelsen av dess socioekonomiska och politiska system. Det var olyckligtvis inte möjligt för det muslimska styret på den tiden att arrangera undervisning i doktrinerna eller ge de nya muslimerna den moraliska fostran som Arabiens första muslimer fick. Följaktligen expanderade det islamiska imperiet och antalet troende mångdubblades, men Islams principer och läror vann aldrig inträde i hjärtat hos många av dessa omvända. Härskarna fruktade inte längre den allmänna opinionen när de negligerade Islams befallningar. De åsidosatte folkets rättigheter och utsatte det för alla former av orättvisa - vilket *Ummayyadernas*, *Abbassidernas*, *Turkarnas* och *Mamlukernas* historia visar. I avsaknad av en kunnig och utbildad allmän opinion kunde de lätt behandla Islam som en leksak och nonchalera folkets rättigheter.

För det andra: Det stora framsteg i mänsklighetens liv som Islam åstadkom kan inte betecknas som ett fysiskt eller naturligt fenomen, ty i ett enda språng höjde den mänskligheten från de lägsta djupen av slaveri till de högsta ideala tillstånd av social rättvisa som mänskligheten erfarit under något av alla de sociala system den hittills prövat. Islam gjorde den fri från de råa passionernas dominans och höjde den till de högsta grader av moralisk perfektion som någonsin bevitnats i hela mänsklighetens historia.

Det var Islam som under sin tidiga period fick människor att nå denna förvånansvärt höga moraliska nivå, vilket den extraordinära andliga styrka som exemplifierades av den Helige Profetens och hans följeslagares personligheter vittnar om. Det var denna styrka som upphöjde människorna till ett plan långt högre än de i vanliga fall hade kunnat uppnå och fick dem att utföra stordåd mycket liknande mirakel. När emellertid denna mäktiga impuls ebbade ut, återgick folket till sitt tidigare tillstånd och gled ifrån sitt tidigare tillstånd av sublim moralisk och andlig existens, även om det fortfarande hade kvar åtminstone en gnista av det gudomliga ljuset.

Det är de sidor i historien som upplysts av detta gudomliga ljus vi i detta arbete vill peka ut för våra medmänniskor. Men detta betyder inte, som en del människor felaktigt har antagit, att det kräver en konstant närvaro av Profeten själv och hans följeslagare för att få till stånd ens den minsta förändring i det praktiska livet, ty det som var ett mirakel i världens politisk-ekonomiska relationer för trettonhundra år sedan har nu, tack vare de erfarenheter mänskligheten eller de muslimska samhällena själva vunnit under århundradenas lopp, blivit en uppgift som människan är fullt i stånd att utföra. Om vi därför vill tillämpa Islam på de moderna levnadsförhållandena, med full hänsyn tagen till den höga moraliska nivå som exemplifierades av de första muslimerna, skulle vi inte behöva avancera med en så mirakulös hastighet som den som karakteriserar Islams tidiga historia, ty de olika erfarenheter och framsteg som mänskligheten därefter gjort har redan fört oss mycket närmare de islamiska idealens höga tinnar. Som en konsekvens därav har det blivit mycket enklare för oss att nå dem, och inte heller skulle vi behöva anstränga oss lika hårt som de första muslimerna var tvungna att göra.

Några exempel från nutiden kan räcka för att illustrera sanningen i det vi sagt häröver. De flesta nationer väljer i dag sina styrande genom allmänna val och har också rätt att genom allmänna val avsätta eller upplösa sina regeringar om dessa misslyckas med att uppfylla sina förpliktelser gentemot folket.

Men detta är inget annat än en modern tillämpning av en viktig princip i det islamiska styrelseskicket – vilken institutionaliserades av Islam för mer än trettonhundra år sedan. Detta var förvisso ett mirakel under kaliferna Abu Bakr och Omars tid, men inte i vår moderna värld; dess förverkligande står nu helt och fullt i vår makt, förutsatt att vi uppriktigt vill genomdriva det i våra liv. Om vi kan ta den från England eller Amerika – varför kan vi då inte lika gärna anta den i Islams namn, speciellt som den redan finns i Islam?

Sedan har vi frågan om statens skyldighet att tillgodose sina anställdas grundläggande behov. I fråga om detta finns två uttalade befallningar av Profeten (frid och Allahs välsignelser över honom) om att alla statens anställda ska få sina grundläggande behov uppfyllda. Det var just denna befallning som kommunismen genomdrev i det tjugonde århundradet. Islam genomdrev den trettonhundra år tidigare, utan att behöva tillgripa proletariatets diktatur, den som kommunisterna inte kunde klara sig utan. Om vi i dag vill garantera de statsanställda deras basbehov, varför skulle vi inte följa Islams exempel i stället för att imitera kommunismen? Sålunda utkristalliserar sig det problem vi behandlar i den sista analysen till en fundamental fråga: ”Är ett visst socioekonomiskt och politiskt system praktiskt eller ej?” Detta är det enda kriterium med vilket ett systems praktiska genomförbarhet kan bedömas på rätt sätt.

Bedömning utifrån denna ståndpunkt finner vi att det islamiska livsmönstret faktiskt är ett praktiskt system, ty det var det första samhällssystem som någonsin tillämpades i praktiken och inte stannade i teorin.

Det finns ingen sanning i vad kommunisterna och deras gelikar säger om att det moderna samhället har rests på vetenskaplig grund medan Islam är ett system baserat på passioner och fromhet. Att detta är fullkomligt falskt inses lätt av det faktum att den islamiska lagen, till exempel, inte alls har sin grund i människors intressen och emotioner. De tidiga kaliferna grundade inte heller sina beslut på önsketänkande eller människors avsikter när de konfererade med sina råd eller sökte någon juridisk tolkning eller tillämpning av den islamiska lagen.

Faktum är att Islam inte utgår från lagen enbart. Den utformar tvivelsutan olika lagar, men i första hand vill den civilisera människorna inifrån, så att de frivilligt underkastar sig lagen om och när den tillämpas - inte bara på grund av yttre fruktan för myndigheterna utan på deras eget inre moraliska initiativ. Detta är otvivelaktigt den mest högtstående vinning som man hittills uppnått i politikens värld. Men lagen finns där hela tiden även om den tillämpas bara när det allmännas bästa kräver det. I sådana fall genomdrivs den utan någon som helst hänsyn till den enskildes intressen, så till den grad att kalifen Omar sade: ”Allah hindrar med makt det som inte hindras av Koranen.”

Vissa författare påstår, när de argumenterar för att Islams renässans skulle vara omöjligt, att män som Omar inte föds varje dag; att personligheter som hans är undantag som man inte påträffar ofta i historien. Men ett sådant resonemang röjer deras egna torftiga tankar. Ty det är inte Omars person den idealiska islamiske mannen - som vi är i behov av för genomdrivandet av den islamiska lagen utan vad vi behöver är just de lagar som då

utformades och de prejudikat som han lämnade efter sig. Sålunda beordrade Omar exempelvis att en tjuvs hand inte ska huggas av om det finns en möjlighet att han kan ha tvingats till det på grund av yttre ekonomiska eller sociala svårigheter. Detta juridiska prejudikat kräver inte nödvändigtvis närvaron av en man som Omar för att kunna tillämpas i praktiken, eftersom det inte var annat än en tolkning av den grundprincip i den islamiska lagstiftningen som fastslår att i oklara fall ska det lagfästa straffet undvikas. Det finns inget yttre eller inre hinder för oss på grund av vilket vi inte skulle vara i stånd att genomdriva dessa lagar i vårt praktiska liv bara för att det inte finns någon Omar bland oss.

Omar fastslog också att den styrande har full auktoritet att ta av de rikas överflöd och distribuera det bland de fattiga - som man numera gör i till exempel England. Det behövdes ingen Omar för att genomdriva denna lag i England, vilket är tillräckligt för att bevisa dess tillämpbarhet i den moderna världen. Omars agerande var också baserat på den välkända koraniska principen angående de rika: ve . . för att det ej skall bliva något utbyte mellan de rika bland eder» (Sura 59:7). Omar förklarade också statens rätt att anordna utfrågning angående de rikedomar som guvernörerna samlade, för att ta reda på hur de hade fått dem; om det var deras egna pengar eller om de fått dem genom förskingring från allmänna medel eller på annat olagligt sätt. Detta har också blivit en nästan universell praxis i dagens värld, trots att det naturligtvis inte finns någon Omar bland oss.

Han lagstodgade också att ett hittebarn ska tas om hand av staten och omkostnaderna för barnet betalas från statskassan, eftersom barnet inte kan hållas ansvarigt eller tillåtas lida för den synd som begåtts av dess föräldrar. Europa och Amerika erkände till slut, under det tjugonde århundradet, denna rätt genom att utforma lagar i detta syfte, vilket återigen bevisar att så långt genomdrivandet eller tillämpningen av lagarna anbelangar är närvaron av en Omar inte oumbärlig. Vi behöver Omar inte bara för att han var en man med en högtstående personlighet utan därför att han var den mest överlägsne lagstiftaren under Islams tidiga period, förutom att han hade så djup insikt i Islam och var så genomsyrad av dess anda. Vi kan med fördel följa hans personliga levnad, för det hjälper oss att nå de högre existensnivåerna och ger muslimer i alla tider ett sublimt och ädelt exempel att följa. Men även om vi misslyckas med att följa hans personliga exempel, kan iakttagandet av de lagar han fastslog räcka för det praktiska livet, ty dessa kan få oss i stånd att stå på våra egna ben och inte bara imitera eller blint följa de lagar och konstitutioner som importerats från utlandet.

Det råder ytterligare ett grovt missförstånd om Islam. Det sägs att Islam aldrig helt och hållet tillämpats på jorden - utom under det tidiga kalifatet. Det är helt korrekt att Islam efter det tidiga kalifatets period aldrig genomdrivits i sin sanna form på alla plan - utom under Omar bin Abdul Aziz' korta period; ändå betyder detta inte att Islam som religion och samhällssystem slutade existera efter kalifat perioden. Under de efterföljande åren var det bara regeringarna som ur islamisk synpunkt sett undergick en sjuklig förändring delvis eller totalt.

I resten av samhället fanns den islamiska andan kvar lika stark som någonsin. Folket erkände aldrig uppdelningen av människor i sägare och alicke-ägare , inte heller i herrar och slavar. De var alla i stället enade i ett universellt broderskap där de delade allt; arbetet såväl som dess frukter.

Islams marklagar gällde alltid överlägset i alla delar av den islamiska världen. Folket lämnades aldrig åt feodalherrarnas godtycke, som fallet var i Europa. De islamiska traditionerna levde, vilket historien bekräftar när den berättar om Islams krig mot sina fiender. En studie över korstågen, speciellt under *Salah-ud-Din Al- Ayubi*'s dagar, kan räcka för att övertyga om sannfärdigheten i ovanstående uttalande. Muslimernas sätt att uppfylla sina internationella överenskommelser var inte mindre sublim och ärorik under den senare historien.

Deras kärlek till kunskaper och deras uppskattning av civilisationen gjorde den islamiska världen till ett favorit mål för alla sanna sökare av kunskap och för konstälskarna. Det var denna kunskapsfackla, tänd av Islam, som slutligen satte hela Europa i brand och fick det att marschera framåt på vägen mot framsteg och utveckling.

Islam är alltså inte ett idealsystem i den nedsättande betydelse denna term vanligtvis har i Väst. Den är i stället ett perfekt, praktiskt livsmönster som redan har prövats i praktiken. Mänskligheten kan anta den nu med samma framgång som för trettonhundra år sedan tack vare de erfarenheter man vunnit sedan dess och som fört mänskligheten mycket närmare Islam; och närmare dess förverkligande. Det är i stället kommunismen som med rätta kan kallas ren, fågäng idealism utan någon praktisk tillämpning hittills. Stadiet av verklig kommunism, säger de oss, har ännu inte uppnåtts: världen är i stället i ständig rörelse fram mot detta idealstadium. När hela världen kommit under kontroll av en enda kommuniststat och all rikedom jämnt distribuerad bland alla invånare, då kommer den sanna kommunismen att vara uppnådd. Då kommer klasskampen mellan vägar och vicke - ägare att vara slut en gång för alla, eftersom det är den ojämna förmögenhetsfördelningen som är den enda orsaken till denna klasskamp. Detta kommunistiska drömland är en utopi som aldrig kommer att förverkligas i sinnevärlden. Den tillhör illusionernas rike. Dess grundantaganden är att människor kan göras jämlika genom att äga lika stora delar av Produktionsmedlen; att all klasskamp ska ta slut om och när förmögenheten fördelas jämnt bland folket, och att mänskligheten inte kan göra framsteg utom genom kamp mellan klasserna. Dessa antaganden är alla grundlösa och osanna. De representerar en idealism som bara kan faschinera dumbommar. De har sitt ursprung i materialism och, ironiskt nog, påstås de vara baserade på vetenskapliga principer och fakta.